

Eduskunta-kuuleminen:

K 20/2024 vp
VTV:n vuosikertomus - Arviointimenettely

Tarkastusvaliokunta

Tietopohjan laadunvarmistus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

7.11.2024

Hyvinvointialueen arviointimenettelyn kriteerit ja keskeiset tietolähteet

- Sote-järjestämislain 27 §:n mukaan STM voi tehdä aloitteen arviointimenettelyn käynnistämisestä, jos hyvinvointialueen kyky järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteiset tehtävät on pysyvästi vaarantunut.
- **Hyvinvointialueen kykyä järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja arvioidaan seuraavilla kriteereillä:**

1) sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaisuus tai riittävyys on vaarantunut;
2) sosiaali- ja terveydenhuollon laatu ei turvaa asiakas- tai potilasturvallisuutta säännösten mukaisesti;
3) sosiaali- ja terveydenhuollon tarvevakioidut asukaskohtaiset kustannukset tai niiden kehitys vaarantavat sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaisen ja riittävän saatavuuden;
4) hyvinvointialueella ei ole sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen edellyttämää henkilöstöä, osaamista, toimintakykyä, valmiutta tai omaa palvelutuotantoa;
5) hyvinvointialueen kyky järjestää sosiaali- ja terveydenhuolto on muusta kuin 1–4 kohdassa tarkoitetusta syystä vakavasti vaarantunut.

Arviointikriteereiden keskeiset tietopohjat

- Hoitoilmoitusrekisteri-kokonaisuus (Hilmo)
- Hyvinvointialueiden taloustiedot
- Henkilöstötiedot (Hyvinvointialueiden henkilöstökertomukset)

THL:n yleiset tietoaineistojen laadunvarmistuksen periaatteet

THL:n tilastoviranomaisroolissa keräämien ja raportoimien suurten tietoaineistojen laadun varmistamisen keskeisiä osa-alueita ovat:

1. **Yhtenäiset tietorakenteet**
   i. THL määrittelee kansalliset tietorakenteet, joita kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioiden tulee käyttää.
2. **Kirjaamisen tuki ja ohjaus sekä neuvonta sote-ammattilaisille**
   i. THL ohjeistaa yhtenäiset kirjaamiskäytännöt, jotka helpottavat tiedon kirjaamista ja parantavat tiedon laatua. Ammattilaisille tarjotaan myös kirjaamiseen liittyvää koulutusta, ohjausta ja neuvontaa.
3. **Tiedonkeruun oppaat ja muut ohjeet**
4. **Tiedonkeruun tekninen toteutus**
   i. THL tekee yhteistyötä tietojärjestelmätoimittajien kanssa varmistaakseen, että järjestelmät tukevat ammattilaisten työskentelyä ja päätöksentekoa ja että tiedonkeruu toteutuu toivotusti.
5. **Vastaanotettujen tietojen tarkistukset**
   i. THL:ssä tarkistetaan, onko raportoitava tieto saapunut ja vastaako se THL:n ohjeistamaa koodistoa.
   ii. Vastaanotetun tiedon ajallista ja sisällöllistä johdonmukaisuutta tarkistetaan tietojen käsittelyn ja raporttien laatimisen eri vaiheissa.
   iii. Tietojen tarkistuksessa hyödynnetään automatisoituja tarkistusprosesseja sekä tietojen lähettäjille suunnattuja raportteja.

Hoitoilmoitusrekisterien tietopohja ja laadun varmistus

- **Hoitoilmoitusrekisterikokonaisuus (Hilmo) muodostaa THL:n ylläpitämän valtakunnallisen tietovarannon, johon kerätään tietoja sosiaali- ja terveyspalvelujen käytöstä, käytön syistä sekä tehdyistä toimenpiteistä.**
  - Avohilmo (perusterveydenhuollon avohoito),
  - Terveys-Hilmo (erikoissairaanhoito ja terveydenhuollon vuodeosasto- ja laitoshoito)
  - Sosiaali-Hilmo (sosiaalihuollon laitos- ja asumispalvelut)
- **THL varmistaa hoitoilmoitusrekisteritietojen laatua mm. seuraavin toimin:**
  - Avohilmon päivittäin päivittyvät pikaraportit tietopuutteiden havaitsemiseksi
  - Jatkuva yhteydenpito hyvinvointialueisiin ja tietojärjestelmätoimittajiin
  - Osana terveys-Hilmo -tietojen tarkistusprosessia tietojen toimittajille tuotetaan yhteenvetopalaute tiedoista, missä havaitaan merkittäviä muutoksia edellisestä vuodesta.
  - Sosiaali-Hilmossa tietojen laadun tarkastus painottuu tiedonkeruuvaiheeseen. Jokaiselle aineiston lähettäjälle lähtee palauteviesti, jossa kuvataan aineiston virheet ja yhteenveto aineistossa toimitetuista tiedoista.
- **Tarveperusteinen rahoitus on kannustanut hyvinvointialueita panostamaan hoitoilmoitusrekisteritietojen kattavuuteen ja laatuun**

Hyvinvointialueiden taloustietojen tietopohja ja laadun varmistus

THL

- noutaa hyvinvointialueiden raportoimat taloustiedot Valtiokonttorin avoimesta rajapinnasta sekä
- vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon käyttötalouden ja investointimenojen tarkastuksesta ja raportoinnista.

- THL varmistaa käyttötalouden laatua mm. seuraavin toimin:
  - Palveluluokkakohtaisesti raportoituja käyttötaloustietoja verrataan edellisvuoden vastaaviin tietoihin.
  - Palveluluokilla raportoituja kustannuksia ja niiden kehitystä verrataan Hoitoilmoitusrekisteristä (Hilmo) haettuihin suoritteisiin. Epäjohdonmukaisista kehityssuunnista kontaktoidaan hyvinvointialueita VK-Jira-viestien avulla.
  - THL pyytää hyvinvointialueelta pääsääntöisesti selvitystä tai aineiston korjausta, mikäli muutos palveluluokalle tai palvelukokonaisuudelle kirjatussa netto- tai bruttokäyttökustannuksessa vuosien välillä on prosentuaalisesti tai euromäärältään poikkeavan suuri ja/tai vastakkaissuuntainen kuin ko. palveluluokalle kirjattujen suoritteiden muutos.
  - Vuoden 2023 aineiston laaduntarkastuksen yhteydessä THL pyysi lisäselvitystä tai aineiston korjausta 20 hyvinvointialueelta.
  - THL:n talousraportoinnin asiantuntijat osallistuvat hyvinvointialueiden, kuntien ja tietojärjestelmätoimittajien kanssa pidettäviin Valtiokonttorin koordinoimiin talousraportointia koskeviin tapaamisiin.

THL:n tietopohjan parantamiseen tähtäävät toimet

- Hyvinvointialueiden rahoituksen ja tarvevakioitujen kustannusten taustalla olevien tarvetekijöiden ja taloustietojen läpinäkyvyyden parantamiseksi
  - THL julkaisee jatkossa vuosittain maaliskuun alussa edeltävän vuoden tietoja koskevan ennakollisen sairaustietotaulukon, missä raportoidaan sairausluokkakohtaiset havaintojen määrät alueittain.
  - THL arvioi mahdollisuutta taloustietojen tiedonkeruuvaiheessa tapahtuvaan nykyistä reaaliaikaisempaan raportointiin, joka tukisi samalla tietojen validointia osana tarkastusprosessia

- THL kehittää kansallista hyte-sote tietovarantoa, joka kokoaa yhteen hyvinvoinnin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toisiokäytön tiedot. Tietovarannon tarkoituksena on yhtenäistää tietojen keräämisen ja julkaisemisen toimintamalleja sekä tukea tietojohtamista.
- Vuonna 2023 on otettu lisäksi käyttöön THL Tiedontoimituspalvelu, joka laajenee lähivuosien aikana kaikkiin THL:n ylläpitämiin valtakunnallisiin sosiaali- ja terveydenhuollon rekistereihin.
- Sosiaalihuollon tietopohjaa kehitetään osana vuonna 2023 käynnistettyä koko sosiaalihuollon kattavaa Sosiaalihuollon seurantarekisterin tiedonkeruuta.

Yhteystiedot:

Johtava asiantuntija Nina Knape

nina.knape@thl.fi

p. 029 524 7683

Erityisasiantuntija Jutta Nieminen

jutta.nieminen@thl.fi

p. 029 524 7157